

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Laihonen, Petteri

Title: Debrecen (suomen kielen yliopisto-opetuksesta Unkarissa ja lähialueilla)

Year: 2008

Version:

Please cite the original version:

Laihonen, P. (2008). Debrecen (suomen kielen yliopisto-opetuksesta Unkarissa ja lähialueilla). *Folia Uralica Debreceniencia*, 15(1), 160-165.

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Suomi on Pécsissä hyvässä maineessa ja varsin tunnettu maa. Jo aikoinaan kuvanveistäjä Yrjö Liipola ja sittemmin taiteilija Aino Hakulinen-Szabó asuivat vuosia Pécsissä. Pécsin ja Lahden viralliset suhteet ovat ystävyyskaupunkisuhteista kaikkein vanhimmat, jo vuodelta 1956. Pécsin Unkari-Suomi seura on perustettu vuonna 1974. Nykyaikaa edustavat 1995 Pécsissä toimintansa alkanut Nokian tehdas, myöhemmin Elcoteq läänin suurimpana teollisena työnantajana sekä Suomen ainoa Unkarissa sijaitseva kunniakonsulaatti vuodesta 2004 lähtien.

Kaikki edellä mainittu ja opiskelijoiden saavutukset puoltaisivat suomen kielen opetuksen jatkamista Pécsissä edelleenkin. Valitettavasti tulevaisuus on hiukan epävarma, koska CIMO:n taloudellinen tuki nyt päättyy ja toisaalta yliopisto on siirtynyt Bolognan-sopimuksen mukaiseen opetukseen, jossa sekä suomen kielen että suomalais-ugrilaisen kielitieteen asema heikentyy. Joka tapauksessa suomen kielen opetus, Suomen tunnetuksi tekeminen eri tavoin, yliopistossa ja muualla kaupungissa, on ollut todella mielenkiintoista, monipuolista ja palkitsevaa työtä. Vaikka tulokset eivät aina näkyisikään heti, työ ei ole turhaa, ajoittain silti turhauttavaa, mutta suomalaisella sisulla jaksaa.

ANJA HAAPARANTA

DEBRECEN

Teaching of Finnish at the University of Debrecen has, at least so far, successfully taken part in the Bologna Process. In the new curriculum, Finnish studies is a 50 ECTS module in Bachelor's degree and has an own MA programme. In language teaching, above all, communicative skills are aimed at. Student theses are written mainly in the field of linguistics.

In the surrounding society, Finnish language and culture are frequently presented and valued highly. Debrecen has excellent exchange programmes to Finland and especially to Jyväskylä, its twin city and university. Career opportunities for graduates are various. Typically, students attain jobs according to their main subject. However, at the same time, they make use of their skills in Finnish. The future for Finnish Studies in Debrecen seems solid.

Suomen kieltä on tutkittu ja opetettu Debrecenin yliopistossa sen perustamisesta (1914) lähtien. Institutionaalisenä kehyksenä on toiminut unkarin kielitiede, fennougristiikka ja viime ajoista (1992) lähtien myös fennistiikka. Professori László Keresztesin tyhjentävä laitoshistoriikki on luettavissa eng-

lanniksi käsillä olevan sarjan kymmenennessä niteessä (2003) ja unkariksi yhdeksännessä voluimissa (2002). Yksittäisten vuosien toimintakertomukset löytyvät vuosikirjojen lopusta. Tässä kirjoituksessa keskityn nykypäivään suomen kielen ja kulttuurin näkökulmasta vältellen päällekkäisyyksiä edellämainittujen lähteiden kanssa.

Tullessani lehtoriksi Debrecenin yliopistoon syksyllä 2006 uusi, Bolognan prosessin mukainen tutkintojärjestelmä käynnistyi. Vanhan järjestelmän opiskelijat saavat suorittaa fennougristiikkaa sekä suomen kieltä ja kirjallisuutta vanhojen tutkintovaatimuksien mukaan vuoteen 2012. Heidän määränsä on tällä hetkellä 24, yhteensä opiskelijoita fennougristiikan laitoksella on 53. En opintojen osalta käsittele vanhan, poistuvan järjestelmän ominaispiirteitä tässä kirjoituksessa, olkoonkin, että siirtymävaihe ei ole vielä läheskään ohi.

Bolognan prosessin myötä fennistiikka on BA-tutkinnossa 50 ECTS pisteen sivuaine ja MA-tutkinnossa 120 ECTS pisteen pääaine. BA-tasolla suomen kielen ja kulttuurin opintokokonaisuuteen voi saada opinto-oikeuden vasta toisella lukuvuodella hakemuksien perusteella. Ensimmäisellä lukuvuodella opiskelijoilla on mahdollisuus opiskella suomen kieltä yleisopintojen osana. Näistä opiskelijoista valikoituvat ne, jotka suorittavat 50 pisteen kokonaisuuden. MA-tasolla ”fennougristiikan suomen kielen ja kulttuurin erikoistumisvaihtoehdon” opintokokonaisuus on 120 opintopistettä. Maisteriopintoihin ei kuulu muita aineita. Maisteriopinnot käynnistyvät syksyllä 2009, joten niistä ei ole vielä kokemuksia. Alustavan arvion mukaan noin viisi opiskelijaa voi ne vuosittain aloittaa.

Vaikka Bolognan prosessia ei ole Unkarissa tai pienten oppiaineiden edustajien piirissä tapana kehua, mielestäni suomen asema on Debrecenissä parantunut sen myötä. Aluksi Debrecenissäkin koettiin uhkana se, että suomi ei ole enää aine, jolla voi tulla yliopistoon. Tämä seikka on kokemuksemme mukaan kuitenkin kääntynyt oppiaineen eduksi: kun opiskelijavalinta tehdään niiden yliopisto-opiskelijoiden parista, jotka ovat opiskelleet jo vuoden yleisopintojen osana suomea, saadaan motivoituneempia ja ahkerampia opiskelijoita. Kuluneena kahtena vuotena heitä on tullut vuosittain 15. Aiemmin opiskelijoilla ei välttämättä ollut mitään kuvaa suomen kielestä ja kulttuurista ennen opiskelijaksi hakemista. Suomi oli myös osalle opiskelijoista ”helppo” aine päästä yliopistoon, osa opiskelijoista ei myöskään valmistunut. Nykytilanne on päinvastainen: opiskelijamme ovat myös pääaineidensa vuosikurs-sien parhaita eikä opintojen keskeyttämisiä ole juuri ollut.

Yleinen ’Suomi-innostus’ vaikuttaa kasvaneen opiskelijoiden parissa. Yhtä selkeää syytä on vaikea tuoda esille, mutta uusilla opiskelijoilla tuntuu olevan laajalti kiinnostusta opiskeluun ja työn tekoon Suomessa. Tähän liittyen

valttinamme ovat toimineet erinomaiset stipendimahdollisuudet. Bologna-prosessin myötä yhä harvemmat valmistuvat opettajiksi, tämä seikka on lisännyt kieli-aineiden suosiota, koska niistä koetaan olevan myös käytännön hyötyä työmarkkinoilla teoreettisina pidettyihin aineihin verrattuna.

Ensisijainen pääaine, josta tullaan suomea opiskelemaan, on perinteisesti unkarin kielen opintoihin liittyy myös pakollisia ja valinnaisia fennougristiikan ja suomen kielen kursseja. Viime vuosina opiskelijoita on tullut lisäksi vanhaan tapaan muista kieliaineista (englanti, saksa, venäjä) ja kansatieteestä, historiasta sekä filosofiasta. Myös muiden tiedekuntien opiskelijat ovat kiinnostuneet suomesta, mutta valitettavasti he eivät voi ottaa sitä sivuaineeksi.

Suomen kielen oppiaineeseen kuuluu kieliopintojen (suomi, viro ja pienet suomalais-ugrilaiset kielet) lisäksi pakollisina oppiaineina laajasti kielitiedettä ja kirjallisuutta. Näiden lisäksi kulttuurin eri alueet ja lähitieteet (esim. historia, kansatiede) ovat edustettuina valinnaisilla kursseilla. Kirjallisuuden opetuksessa käydään BA-tasolla läpi Suomen kirjallisuuden historia ja kielitieteessä perinteiset kieliopin alueet ('opit'), sekä kielihistoria. Maisteriopinnoissa syvenytään ajankohtaisiin tutkimuskysymyksiin ja tutkimuksen teon ongelmiin.

Lehtorin ja vierailevien professoreiden lisäksi kirjallisuutta opettaa Suomen kirjallisuudesta väitellyt Ágnes Pasztercsák, joka on palkattu tuntiopettajaksi laitokselle. Kielitieteen opetus on laitoksen johtajan, Sándor Maticsákin harteilla. Assistentti, dr. Judit Takács on vastannut erityisesti unkarin oppiaineen opetuksesta. Yleisopintoihin liittyvät suomen kurssit ovat lankenneet jatko-opiskelijoiden pidettäväksi. Debrecenissä viron lehtori osallistuu perinteisesti myös suomen kielen opetukseen. Syksyllä 2008 työssä aloittaneella Kai Tiislä-rillä on tutkinto myös suomesta ja hän jatkaa taitavasti tätä perinnettä. Toinen assistenttimme, Gergely Dusnoki on virkapaalla unkarin lehtorina Jyväskylän yliopistossa. Jatko-opinnoista vastaa emeritusprofessori László Keresztes.

Suomen kielen opinnoissa on Bologna prosessin myötä painotettu entistä enemmän käytännön kielitaidon hankintaa. Tässä yhteydessä olemme pyrkineet kehittämään ja arvioimaan kielenkäyttötaitoja Eurooppalaisen viitekehityksen taitotasojen mukaan. Opintomateriaaleina on käytetty *Kieli käyttöön* -sarjaa. Se on kuitenkin lähitulevaisuudessa tarkoitus vaihtaa uudenpaan, paremmin kommunikatiiviseen opetukseen soveltuvaan. Kahden vuoden BA-opintojen tavoitteena on saavuttaa Eurooppalaisen viitekehityksen taitotaso B2, joka on myös pääsyvaatimus suomen maisteriopintoihin. Tärkeä osa kielitaidon hankkimisessa on CIMO:n kesäkursseilla ja pidemmällä stipendikausilla Suomessa. Vuonna 2008 kesäkursseille pääsi viisi debreceniläistä opiskelijaa, hakijoita oli kahdeksan.

Kuluvana lukuvuonna uutena piirteenä on ollut, että lehtori on osallistunut myös alkeiskurssin opetukseen. Siitä etuna on ollut, että olen voinut heti alusta alkaen viedä opetusta kommunikatiivisempaan suuntaan. Toisaalta uusi haaste on ollut käyttää suomea opetuskielenä (mahdollisimman paljon) sellaiselle ryhmälle, joka sitä ei ole vielä juuri opiskellut. Lehtorin lisäksi äidinkielistä opettajina ovat toimineet CIMO:n harjoittelijat ja vaihtoon tulleet suomen opiskelijat Jyväskylältä, jotka ovat siten suorittaneet suomi vieraana kielenä harjoittelunsa. Debrecenissä ei valitettavasti ole suomalaista yhteisöä, jonka parissa opiskelijat voisivat kieltä harjoitella.

Opiskelijoiden tutkielmien aiheet ovat perinteisesti painottuneet kielitieteeseen. Vanhassa järjestelmässä töitä on valmistunut noin viisi vuodessa. Kahden edeltävän lukuvuoden (2006-2008) aikana esimerkiksi seuraavista aiheista: 'Pseudotieteellisistä vertailevista tutkimuksista', 'Suomalais-ugrilaisesta sijajärjestelmästä', 'Vierassanojen kotoutuminen suomen kieleen' ja 'Slangin käyttö Rosa Lixomin novelleissa kielimuotojen näkökulmasta'. Uudessa järjestelmässä BA-tutkielma on n. 20 sivuinen seminaarityö. Opiskelijat jotka haluavat kirjoittaa työn suomen kieleen tai kulttuuriin liittyen valitsevat aiheensa pääaineensa mukaisesti. Unkarin opiskelijoille tyypillisiksi muodostunevat kontrastiiviset työt. Muista aiheista mainittakoon esimerkiksi 'Näkki suomalaisten muinaisuskossa ja nykypäivänä' (filosofia-suomi) tai 'Keskiaikaiset linnat Suomessa' (historia-suomi).

Debrecenin yliopistossa ja kaupungissa yleensäkin on pitkät perinteet suomen kielen ja kulttuurin harrastukseen. Omana lehtorikautenanikin kiinnostus Suomea kohtaan yliopistossa, ja ympäröivässä yhteiskunnassa (oppilaitokset, kansalaisjärjestöt, kaupunki, kulttuuri-instituutiot, yritykset, media jne.) on ollut laajaa. Ystävyyskaupunkitoiminta ja yliopistojen välinen yhteistyö Jyväskylän kanssa on erittäin vilkasta, sen ansiosta mm. 6 opiskelijaa (joista 4 laitoksen opiskelijaa) pääsee vuosittain lukukaudeksi Jyväskylän yliopistoon ja kaksi (joista 1 yliopisto-opiskelija) opiskelijaa kaupungien välisessä vaihdossa kesäyliopistoon. Näistä paikoista käydään kovaa kamppailua. Esimerkiksi kevään 2009 kahdesta laitoksen paikasta Jyväskylään kilpaili seitsemän opiskelijaa.

Erilaisten tapahtumien, yhteistyön, media julkisuuden jne. kautta laitos on saanut jatkuvasti laajaa huomiota. Suomi on useasti toiminut esimerkkinä mm. pienten kielten opiskeluun kannustavissa ohjelmissa; se on ollut esimerkiksi kirjamessujen päävieraana (2007). Tänä syksynä (2008) Debrecenissä järjestettiin 'suomen kielen viikko', joka on saanut runsaasti julkisuutta. Debreceni Disputa kulttuurilehti julkaisi puolestaan Suomi-numeron (2008/9) (ks. www.deol.hu/disputa/2008/Disputa_08-09.pdf). Siinä julkaistiin myös opiske-

lijoiden kaunokirjallisia käännöksiä. Viime aikoina erityisesti mahdollisuudet työskennellä Suomessa ovat kiinnostaneet debreceniläisiä. Muista oppilaitok-
sista mainittakoon, että Debrecenissä opetetaan suomea Csokonai lukiossa (vuodesta 1992), jossa on mahdollista tehdä myös opetusharjoittelu ja suorittaa ylioppilaskoe ainoana koko Unkarissa. Lukiossa suomea opiskelleista tulee vuosittain opiskelijoita myös oppiaineeseen.

Mihin opiskelijat päätyvät opintojen jälkeen? Debrecenin yliopistossa suunnitellaan uraseurantaa, mutta toistaiseksi tällaista tietoa ei ole tuotettu. Käsitte-
lenkin kysymystä sen perusteella mitä olen itse kuullut viime aikoina valmistu-
neilta tai mitä olen huomannut esimerkiksi unkarilaisen ”naamakirja” järjestel-
män kautta:

Tutkijan ammattiin (jatko-opiskelijaksi) sijoittuu n. 1-2 valmistunutta vuosittain. Väitelleille tarjoutuu myös yleensä pidempi ura yliopistosta. Kos-
ka tyypillisin aineyhdistelmä on unkarin-suomi, monet jatko-opiskelijoistam-
me ovat toimineet jossain vaiheessa myös unkarin kielen lehtoreina Suomes-
sa (ja Virossa). Tälläkin hetkellä lähivuosina valmistuneet debreceniläiset
maisterit toimivat Jyväskylän ja Tarton yliopiston unkarin lehtoreina. Deb-
recenin kesäyliopisto toimii erinomaisena harjoittelupaikkana/sivutoimena niil-
le, jotka päätyvät opettamaan unkaria suomalaisille.

Opettajaksi valmistuneet ovat yleensä sijoittuneet kouluihin pääaineensa
kautta (esim. unkarin, englanti, historia jne). Heille on kuitenkin useasti tarjo-
utunut mahdollisuus opettaa myös suomea. Viime aikoina valmistuneista
opettajista tiedän varmasti, että neljä heistä myös opettaa suomea lähialuei-
den lukioissa. Nekin opettajat, jotka eivät tällä hetkellä opeta suomea, ovat
jollakin tavalla Suomen kanssa tekemisissä, esimerkiksi suomalaisten kou-
lujen kanssa tehtävän yhteistyön kautta. Kaksi opiskelijaamme on opettanut
suomea Debreceniläisessä kielikoulussa, esimerkiksi Suomeen palkattaville
siivoojille. Yksityisesti yllättävän monet opettavat suomea jo opiskeluaikoi-
naan esim. lääkäreille, jotka haluavat töihin Suomeen. Erityisesti viime aikoi-
na Debrecenin seudun kansainväliset yritykset ovat palkanneet kielitaitoisia.
Uusia suomen kielen taitoisiaakin työllistäviä aloja saattaa ilmestyä, kuten
palvelukeskukset ja työvoimaa suomeen välittävät yritykset.

Vaikka esimerkiksi Nokian ei tiedetä palkkaavan ihmisiä suomen kielen
osaamisen perusteella, siihen nähden yllättävän moni entinen opiskelijamme
ilmoittaa työskentelevänsä suomalaisessa suuryrityksessä. Tämän lisäksi pie-
nemmat unkarilaiset ja suomalaiset yrityksetkin työllistävät valmistuneita
tulkkeina ja kääntäjinä. Minunkin kauttani on useampaan otteeseen etsitty
kääntäjää tai tulkkia erilaisille teksteille ja erilaisiin tilaisuuksiin. Olen välit-
tänyt tällaiset pyynnöt loppuvaiheen opiskelijoille, koska tiedossani ei ole

yhtäkään työttömäksi jäänyttä debreceniläistä suomen kielen ja kulttuurin maisteria. Muutama opiskelija on ilmoittanut hakevansa EU kääntäjäksi esimerkiksi englanti, saksa ja suomi lähtökielinsä. Osa valmistuneista työskentelee kulttuurialalla, paikallishallinnossa tai kansainvälisten asioiden hoitajana. Suomi on yleensä vahvasti mukana heidän työssään. Osa valmistuneista on päätenyt Suomeen töihin (tai aviopuolisoksi), yleensä erinäisiin yhteistyöhankkeisiin. Muutama heistä opettaa uncaria suomalaisissa kouluissa.

Syksystä 2006, jolloin tulin Debreceniin lehtoriksi laitos on arvioitu kolmeen kertaan. Humanistinen tiedekunta, Unkarin kansallinen akreditaatiolautakunta ja CIMO ovat arvioineet laitoksen toiminnan eri näkökulmista arvokkaaksi ja näyttäneet vihreää valoa sen tulevaisuudelle. Pelätystä Bologna prosessistakin suomen kielen ja kulttuurin opetus näyttää jopa hyötyvän ja opiskelijamääräkin on hienoisessa nousussa. Pitkä historia ei ole siis toiminut esteenä uuteen tilanteeseen sopeutumiselle. Uutena haasteena opetettava kielitaito tulisi saada mahdollisimman hyvin vastaamaan työelämän tarpeita ja mahdollisuuksia, jotka olisi samalla hyvä selvittää. Käynnistyviin uudenslaisiin maisteriopintoihin liittyy myös yleisesti ottaen entistä suurempi työllistymisen haaste, sillä opiskelijoilla ei ole enää toista ainetta tukena.

PETTERI LAIHONEN

KOLOZSVÁR

The Babeş-Bolyai University in Cluj-Napoca is the only university in Romania where Finnish language and literature is taught as a subject. For the moment it can be chosen as minor subject, in combination with any language major. The number of students in Finnish is generally 10-15, but this number has increased during the last couple of years to 20-25/ year of studies. Since 1975 there have been continuously Finnish lecturers from Finland at the Babeş-Bolyai University, and, beside them, one local full-time associate professor and two assistant lecturers are teaching the students. Finnish has been taught in Cluj-Napoca since 1886, with some interruptions, the Finnish Lectorate was founded in 1975 and Finnish gained the status of minor subject in 1992.

Romániában egyetlen felsőfokú oktatási intézményben lehet a finn nyelvet szakként (B szakként) fölvenni, és ez a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudomány-